

Socjaliści współcześnie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Sławomir Sierakowski, *Socjaldemokracja europejska w odwrocie*, 28.02.2018 r., dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 26.02.2020 r.].
- Źródło: Róża Luksemburg. Cytat za: Józef Żuraw, *Róża Luksemburg i kultura polska*, Częstochowa 1999, s. 5–6.
- Źródło: Tony Blair, *Pierwsze przemówienie w Izbie Gmin, 6 lipca 1983 r.*, dostępny w internecie: pl.wikiquote.org [dostęp 13.05.2020 r.].
- Źródło: Hans Hermann Hoppe, *Socjalizm typu socjaldemokratycznego*, 17.02.2015 r., dostępny w internecie: mises.pl [dostęp 26.02.2020 r.].
- Źródło: Adam Płachciak, *Tony'ego Blaira koncepcja socjalizmu etycznego*, 2014 r., dostępny w internecie: annalesonline.uni.lodz.pl.

- Źródło: Marek Barański, Marek Tyrała, *Instytucjonalizacja demokracji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej: wybrane problemy*, Katowice 2014, s. 27–47.
- Źródło: *Socjaldemokracja w Skandynawii*, dostępny w internecie: wikiwand.com [dostęp 13.05.2020 r.].
- Źródło: Tadeusz Kowalik, *Spory wokół Nowej Trzeciej Drogi*, Warszawa 2001, s. 11.

Socjaliści współcześnie

Źródło: domena publiczna.

Świat współczesny wymusza na ideologach i twórcach programów partyjnych podejmowanie nowych działań. Trudno nie zauważyć wyzwań globalnych wynikających z unifikacji współczesnego świata i ze zmian w poziomie życia. Rozwijająca się gospodarka światowa, coraz bardziej oparta na wiedzy, doprowadziła do innego postrzegania warstw społecznych. Gdybyśmy chcieli odwołać się do Marksa, nie można już patrzeć na grupę robotników i przemysłowców jako na dwie zwalczające się klasy społeczne. Trzeba dostrzec raczej pracodawców i pracowników, przy czym zróżnicowany poziom kompetencji pracowników wymusza na pracodawcach różnicowanie poziomu wynagrodzeń, co wytrąca z rąk ideologów argument wykorzystywania osób zatrudnionych. Sytuacja jest dużo bardziej złożona, a nierówności w wynagrodzeniach wynikają zarówno z kompetencji, jak i wydajności pracy. Trudno traktować pracowników jako jednorodną grupę społeczną, a tak przedstawiani są w marksizmie. Współczesny świat przyniósł również inne wyzwania, z którymi mierzą się teoretycy różnych ideologii, ale w przypadku socjaldemokratów ważnym wydarzeniem był upadek alternatywy dla gospodarki rynkowej, czyli systemu realnego socjalizmu. Teoretycy i przywódcy partii socjaldemokratycznych musieli przeformułować swoje programy i zaproponować coraz bardziej świadomym obywatelom ofertę dostosowaną do wyzwań współczesnego świata.

- Scharakteryzujesz programy współczesnych partii socjaldemokratycznych w Europie.
- Porównasz programy partii w państwach europejskich i frakcji w Parlamencie Europejskim.
- Ocenisz atrakcyjność idei socjaldemokratycznych we współczesnym świecie.

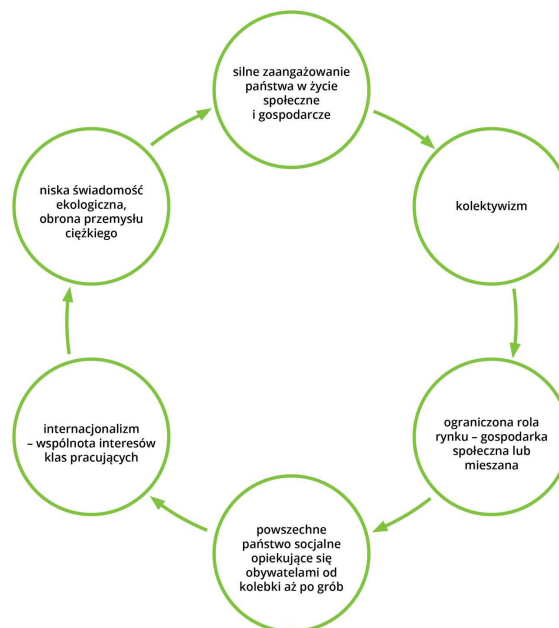
Współczesne partie socjaldemokratyczne

Pierwsza fala modyfikacji programu w europejskich partiach socjaldemokratycznych nastąpiła w II połowie XX wieku. Zmiany uzasadniano koniecznością przystosowania się do ewoluujących realiów społeczno-gospodarczych.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

W większości państw europejskich, w których działały silne partie socjaldemokratyczne, zostały sformułowane nowe programy oparte na postulatach, jak określił to [Anthony Giddens](#), klasycznej lewicy.

Cechy charakteryzujące klasyczną lewicę wg A. Giddensa

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Oceń słusność poglądów prezentowanych przez A. Giddensa. Odwołaj się do doświadczeń polskich.

Na przełomie XX i XXI wieku partie socjaldemokratyczne stanęły przed nowymi wyzwaniami. Musiały po raz kolejny zweryfikować swoje programy. Do nowych problemów A. Giddens zalicza globalizację, narastający indywidualizm, zatarcie się podziałów między prawicą i lewicą, brak alternatywy wobec systemu kapitalistycznego czy coraz bardziej palące problemy **ekologiczne**. Z koncepcjami Giddensa zgadzają się również działacze partii socjaldemokratycznych. Wśród nich właśnie zaczęło się poszukiwanie nowych rozwiązań. Do polityków, którzy zaproponowali nowe idee socjaldemokracji, należy były brytyjski premier **Tony Blair**.

((Tadeusz Kowalik

Spory wokół Nowej Trzeciej Drogi

(...) zmodernizowaną socjaldemokrację, głęboko przywiązaną do idei sprawiedliwości społecznej i celów centrolewicy, ale jednocześnie elastyczną, nowatorską i dalekowzroczną w doborze środków ich osiągnięcia.

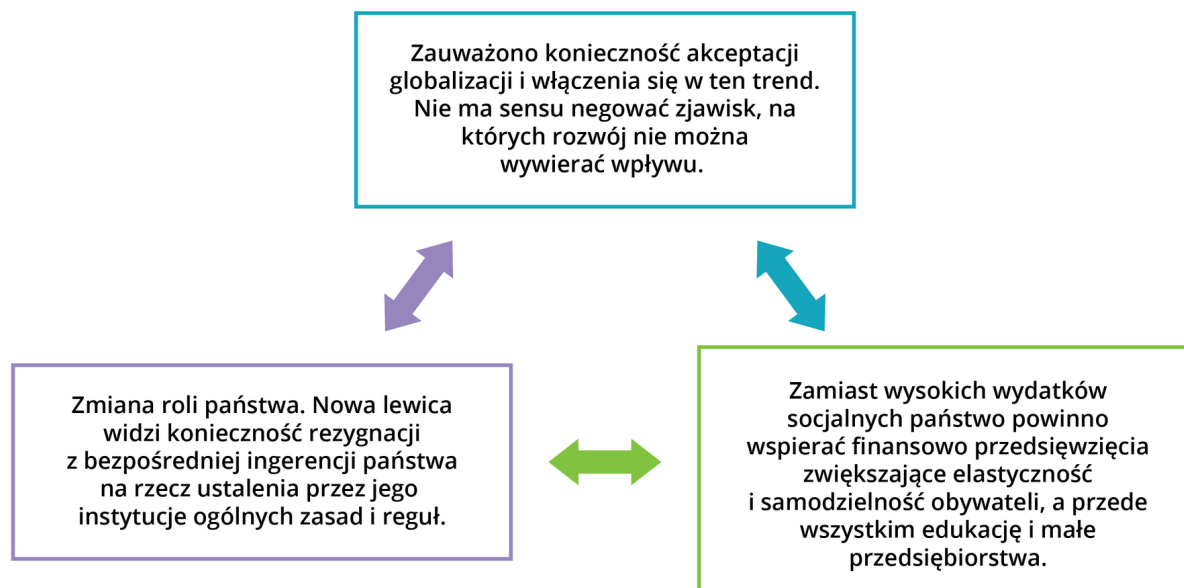
Źródło: Tadeusz Kowalik, *Spory wokół Nowej Trzeciej Drogi*, Warszawa 2001, s. 11.

((Adam Płachciak

Tony'ego Blaira koncepcja socjalizmu etycznego

Przywiązanie do wartości socjaldemokracji w Wielkiej Brytanii było charakterystyczną cechą politycznej wizji w koncepcji Tony'ego Blaira i jego New Labour Party – Nowej Partii Pracy. Zdaniem brytyjskiego premiera polityka to sprawa wartości, zalicza on do nich sprawiedliwość społeczną, solidarność międzynarodową, demokrację i wolność, stanowiące niejako moralny kręgosłup tradycyjnej socjaldemokracji. Katalog ten uzupełnia jednak wieloma innymi, wymieniając wśród nich: społeczeństwo obywatelskie, równą wartość wszystkich jednostek ludzkich, równe szanse dla wszystkich, patriotyzm, bogactwo. Celem socjalistycznego projektu Blaira, zwanego też „trzecią drogą”, było przeprowadzenie gruntownej modernizacji państwa, przede wszystkim – dopasowanie go do zmieniających się na świecie warunków. Krytycy przywódcy Nowej Partii Pracy zarzucali mu, że składane przez niego deklaracje były zbyt ogólnikowe, i wskazywali, iż nie mają one odzwierciedlenia w praktyce.

Z podobnymi propozycjami wystąpił również były kanclerz Niemiec [Gerhard Schröder](#). Propozycje zmian w doktrynie socjaldemokratycznej, a potem w programach partii politycznych, można zawrzeć w kilku najważniejszych punktach:

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Tak można scharakteryzować wyzwania, przed którymi stają dzisiejsi zwolennicy idei lewicowych. W każdej z europejskich partii socjaldemokratycznych trwa dyskusja programowa, której celem jest skonstruowanie na nowo programów odwołujących się do tradycyjnych założeń socjalizmu, a jednocześnie wychodzących naprzeciw wyzwaniom współczesnego świata.

Wskaż, które z idei XIX-wiecznej lewicy można dostrzec w poglądach współczesnych socjaldemokratów.

Słownik

ekologizacja

kompromis między potrzebami gospodarki i obronności kraju a chęcią zachowania jak największych połaci dzikiej przyrody

integracja społeczna

termin w socjologii i innych naukach społecznych oznaczający w ogólności proces włączania się do zasadniczej części społeczeństwa różnorodnych, zwykle mniejszościowych grup społecznych na zasadach równouprawnienia i ochrony ich praw

realny socjalizm

termin wprowadzony przez oficjalną propagandę ZSRS w latach 70. XX wieku, określający ustroje polityczne ukształtowane w krajach bloku wschodniego (rządzonych przez partie komunistyczne, kraje tzw. „demokracji ludowej”), następnie przejęty przez krytyków realnego socjalizmu

redystrybucja

ponowny transfer dochodu, majątku lub nieruchomości od jednego podmiotu do drugiego, spowodowany przez odpowiedni mechanizm społeczny mający niwelować nierówności społeczne

rewolucja cyfrowa

nazywana też rewolucją naukowo-techniczną – przyjęcie i rozpowszechnienie się technologii cyfrowych, a także cyfrowe wytwarzanie treści graficznych; kluczową fazą rewolucji cyfrowej było wynalezienie internetu, rozwój sprzętu komputerowego oraz technologii komórkowej

wykluczenie cyfrowe

podział cyfrowy, e-wykluczenie, wykluczenie informacyjne, wykluczenie informatyczne – termin stosowany do określenia różnicy między osobami i społeczeństwami mającymi dostęp do techniki informatycznej a tymi, które takiego dostępu nie mają

Schemat

Polecenie 1

Zapoznaj się z ilustracjami interaktywnymi i wykonaj ćwiczenie.

1 2 3 4 5

Logo Socjaldemokratycznej Partii Niemiec
Źródło: Peacefulworld123, licencja: CC BY-SA 4.0.

Ćwiczenie 1

Wskaż, które z idei XIX-wiecznej lewicy można dostrzec w poglądach współczesnych socjaldemokratów.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Niemiecka Partia Socjaldemokratyczna nawiązuje w swoim programie do idei równości i otwartości charakterystycznych dla doktryny socjaldemokratycznej i postanowiła...

☐ ograniczyć prawa ludności wyznającej religie niechrześcijańskie.

☐ wprowadzić regulacje prawne atrakcyjne dla imigrantów.

☐ zamknąć granice Niemiec dla imigracji.

☐ wprowadzić w Niemczech prawo szariatu.

Ćwiczenie 2

Zapoznaj się z wykresem i wykonaj ćwiczenie.

Poziom poparcia Socjaldemokratycznej Partii Niemiec w procentach.

Oprac. na podst. Wilko Zicht, Matthias Cantow, *Wenn am nächsten Sonntag Bundestagswahl wäre...*, Wahlen, Wahlrecht und Wahlsysteme, wahlrecht.de [online, dostęp: 26.02.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., dostępny w internecie: wahlrecht.de, licencja: CC BY-SA 3.0.

Wskaż tendencję poziomu poparcia dla Socjaldemokratycznej Partii Niemiec. Odwołaj się do danych z wykresu.

Przeanalizuj źródła i wykonaj ćwiczenie.

((Róża Luksemburg

Wolność tylko dla zwolenników rządu, tylko dla członków jednej partii – choćby nawet byli oni nie wiedzieć jak liczni – nie jest wolnością. Wolność jest zawsze wolnością dla inaczej myślącego. Nie chodzi tu o fanatyczne pojmowanie „sprawiedliwości”, lecz o to, że wszystkie wychowawcze, uzdrawiające i oczyszczające wartości wolności politycznej zależą od tej istotnej właściwości. Ich skuteczność zawodzi, gdy „wolność” staje się przywilejem.

Róża Luksemburg (1871–1919)

Źródło: domena publiczna.

Źródło: Róża Luksemburg. Cytat za: Józef Żuraw, *Róża Luksemburg i kultura polska*, Częstochowa 1999, s. 5–6.

Rozstrzygnij, czy poniższe stwierdzenia są prawdziwe, czy fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Róża Luksemburg krytykuje instytucje państwa, ponieważ uważa, że w państwie z wolności mogą korzystać tylko przedstawiciele instytucji, a nie obywatele.	☐	☐
Zdaniem Róży Luksemburg, wolność oznacza, że wszyscy obywatele popierają władzę.	☐	☐
Dla socjalistów wartością społeczną jest równouprawnienie i ochrona wolności myśli i sumienia wszystkich jednostek.	☐	☐
Jedynie partia może decydować o przestrzeni wolności jednostki i tylko ona ma prawo ochrony tej wolności.	☐	☐

Przeanalizuj tekst źródłowy i wykonaj ćwiczenie.

((Tony Blair

Pierwsze przemówienie w Izbie Gmin, 6 lipca 1983 r.

Jestem socjalistą nie dzięki przeczytaniu książki, która sprawiła, że zachwyciłem się tą ideą, ani też nie z powodu bezmyślnej tradycji, ale dlatego, że wierzę, że jest to idea najlepsza. Socjalizm najlepiej odpowiada istnieniu, które jest jednocześnie racjonalne i moralne. Oznacza współdziałanie, nie rywalizację, wspólnotę, nie strach. Oznacza równość, nie dlatego, że chce, aby ludzie byli jednakowi ale dlatego, że jedynie poprzez równość warunków ekonomicznych nasza indywidualność może się właściwie rozwinąć.

Źródło: Tony Blair, *Pierwsze przemówienie w Izbie Gmin, 6 lipca 1983 r.*, dostępny w internecie: pl.wikiquote.org [dostęp 13.05.2020 r.].

Wskaż, które wartości premier Wielkiej Brytanii Tony Blair uważał za wartości socjalizmu.

☐ prawo do rozwoju indywidualizmu

☐ współdziałanie

☐ narzucanie poglądów partii politycznej

☐ równość w różnorodności

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *Socjaldemokracja w Skandynawii* ”

Socjaldemokraci w Szwecji zradykalizowali swój profil po 1969 roku pod wpływem socjalistycznego przywódcy Olofa Palmego.

Przegłosowano wtedy między innymi ustawę o współdecydowaniu w miejscu pracy, ustawę o środowisku pracy, ustawę o zatrudnieniu i inne. Mimo że po jego śmierci w 1986 roku socjaliści zaczęli stosować bardziej prokapitalistyczną politykę, to nigdy nie zrezygnowali z socjalizmu (socjalizm funkcjonalistyczny).

Źródło: *Socjaldemokracja w Skandynawii*, dostępny w internecie: wikiwand.com [dostęp 13.05.2020 r.].

Wskaż elementy programu socjaldemokratów szwedzkich nawiązujące wprost do idei socjalizmu. Wskaż dwa elementy programu.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Sławomir Sierakowski

Socjaldemokracja europejska w odwrocie

Przyczyn utraty wyborców przez tradycyjne partie socjaldemokratyczne upatrywano na zmianę w kryzysie suszy albo w kryzysie urodzaju. Jedni wypominali lewicy, że próbując iść tzw. trzecią drogą (najpierw w Holandii, później w Wielkiej Brytanii i w Niemczech), za bardzo upodabnia się do prawicy. Drudzy mówili, że po wywalczeniu dla wszystkich praw socjalnych, praw reprodukcyjnych dla kobiet, a także związków partnerskich, lewica zrealizowała swoje historyczne postulaty, więc straciła rację bytu. Większość tradycyjnej prawicy w Europie zaakceptowała liberalizm światopoglądowy i podstawowe prawa socjalne. Minister pracy w rządzie Malty wymownie pytał: „Czy ktoś ma dziś coś przeciwko emerytuom?”. Wychodziło na to samo: pustka programowa starej lewicy przesuwiała zainteresowanie wyborców na prawicę.

Źródło: Sławomir Sierakowski, *Socjaldemokracja europejska w odwrocie*, 28.02.2018 r., dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 26.02.2020 r.].

Wykaż, że powodem braku zainteresowania programami partii lewicowych było wyczerpanie atrakcyjności społecznej tego programu.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Marek Barański, Marek Tyrała

Instytucjonalizacja demokracji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej: wybrane problemy

Zarówno w okresie transformacji systemowej, jak i współcześnie problem, z którym lewica nie potrafi sobie poradzić, to kwestia szeroko pojętego ruchu robotniczego. Polska jest jednym z niewielu krajów, w których ruch robotniczy (poza OPZZ) związał się z prawicą. Lewica na tym polu odniosła druzgocącą porażkę. Ost dowodził, że celem polityki w społeczeństwie kapitalistycznym jest „organizowanie gniewu”, który nieodłącznie wiąże się z systemem kapitalistycznym. Robotnicy, którzy przyczynili się do nastania demokracji w Polsce, byli jednocześnie wielkimi przegranymi systemu, dla liberałów (KLD, UD, UW, PO) stanowili przeszkodę w dalszym jego budowaniu. Tę złą atmosferę na arenie politycznej umiejętnie wykorzystały partie prawicowe (AWS, PiS, LPR). Politycy tych ugrupowań przekonali wykluczonych i wmówili im, że źródłem ich problemów nie jest kapitalizm, lecz: „komunizm”, antychrześcijaństwo, mniejszości seksualne, Unia Europejska, masoneria. Podziały polityczne w Polsce nie wynikały z różnicy interesów (jak w społeczeństwach przemysłowych), ale były zastępowane podziałami opartymi na grupowej tożsamości aksjologicznej. Kolejny istotny problem warunkujący funkcjonowanie lewicy na polskiej scenie politycznej to programowa wiarygodność i autentyczność ideowa partii lewicowych. Lewica bardzo często (przez wielu publicystów, ludzi nauki) była określana jako „bardziej papieska niż sam papież”, a za jej główny cel uważano władzę. Partie polityczne, które funkcjonowały na polskiej scenie politycznej, z racji ich eklektyzmu programowego określano jako niestandardowe. W Polsce pojęcia „lewica”, „prawica” zostały zaczerpnięte z innej, zachodniej

rzeczywistości, gdzie służyły opisaniu społeczeństw zupełnie do naszego niepodobnych. Pojęcia te nijak się miały do polskiej rzeczywistości i polityki na przestrzeni ostatnich 20 lat.

Źródło: Marek Barański, Marek Tyrała, *Instytucjonalizacja demokracji w krajach Europy Środkowej i Wschodniej: wybrane problemy*, Katowice 2014, s. 27–47.

Rozstrzygnij, czy brak atrakcyjności partii lewicowych wśród robotników polskich wynikał z programu tych partii, czy z podziałów aksjologicznych i historycznych. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do dwóch argumentów z tekstu.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((Hans Hermann Hoppe

Socjalizm typu socjaldemokratycznego

Jakie są główne cechy socjalizmu typu socjaldemokratycznego? Wyróżniają go zasadniczo dwie charakterystyczne cechy. Po pierwsze, socjalizm socjaldemokratyczny, co pozytywnie odróżnia go od tradycyjnego socjalizmu marksistowskiego, nie zakazuje prywatnego posiadania środków produkcji, a nawet godzi się na to, by wszystkie środki produkcji były w prywatnym posiadaniu — z wyjątkiem jedynie edukacji, dróg i komunikacji, centralnej bankowości oraz policji i sądów. Co do zasady każdy ma prawo do przywłaszczania i prywatnego posiadania środków produkcji, ich sprzedawania, kupowania lub wytwarzania, podarowania w prezencie lub wynajmowania na podstawie umowy. Po drugie jednak, żaden właściciel środków produkcji nie posiada w sposób prawowity całości dochodu, jaki uzyskuje dzięki użytkowaniu swoich środków produkcji, ani też żaden właściciel nie może podejmować decyzji w kwestii tego, jaką część całkowitego dochodu przeznaczyć na konsumpcję i inwestycje. Część dochodu uzyskanego z produkcji należy w sposób prawowity do społeczeństwa, któremu jest przekazywana, a następnie zgodnie z koncepcjami egalitaryzmu czy sprawiedliwości dystrybtywnej redystrybuowana pomiędzy jego poszczególnych członków. Co więcej, chociaż udziały producentów i społeczeństwa mogą być dla danego okresu ustalone z góry, to prawowity udział należny producentom jest w zasadzie zmienny, zaś określenie jego wielkości, tak jak i wielkości udziału należnego społeczeństwu, w sposób prawowity leży w gestii społeczeństwa, a nie producentów.

Wyjaśnij, czym różni się socjaldemokracja od marksizmu.

Dla nauczyciela

Autorka: Anna Wąsiel-Alberska

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Współczesne partie socjaldemokratyczne

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

7) porównuje założenia myśli socjaldemokratycznej i katolickiej nauki społecznej.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie przedsiębiorczości.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- charakteryzuje wyzwania, jakie stoją przed współczesnymi partiami socjaldemokratycznymi;
- konstruuje własny program partii socjaldemokratycznej;
- ocenia atrakcyjność idei socjaldemokracji dla współczesnych społeczeństw.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- analiza materiału źródłowego;
- prezentacja uczniowska;

- dyskusja „za i przeciw”;
- odwrócona lekcja;
- burza mózgów.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją

1. Na poprzedniej lekcji nauczyciel dzieli uczniów na 5 grup. Zadaniem każdej z nich jest przygotowanie krótkiej prezentacji na temat jednej ze współczesnych partii socjaldemokratycznych działających w państwach Unii Europejskiej.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat i cele zajęć.
2. Nauczyciel rozpoczyna lekcję, prosząc uczniów, aby zastanowili się, jakie nowe wyzwania stoją przed partiami politycznymi we współczesnym świecie.
3. Pomysły uczniów zostają zapisane na tablicy.

Faza realizacyjna

1. Każda z grup prezentuje na forum klasy przygotowaną w domu prezentację. Nauczyciel uzupełnia ewentualne nieścisłości.
2. Uczniowie odpowiadają na pytanie, czy współczesne partie socjaldemokratyczne mają w swoich programach odpowiedzi na wyzwania współczesnego świata.
3. Uczniowie starają się ocenić dostosowanie programów partii do współczesnych wyzwań.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel inicjuje dyskusję, pytając uczniów, czy współczesne partie socjaldemokratyczne mogą być atrakcyjne dla wyborców. Prosi o uzasadnienie.
2. Wybrana osoba proszona jest o podsumowanie dyskusji.

Praca domowa:

Uczniowie dostają jako zadanie domowe napisanie programu partii socjaldemokratycznej uwzględniającego wyzwania współczesności.

Materiały pomocnicze:

Tony Blair, *Trzecia droga. Nowa polityka na nowe stulecie*, [w:] *Spory wokół Nowej Trzeciej Drogi*, red. Tadeusz Kowalik, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2001.

Andrew Heywood, *Ideologie polityczne*, Warszawa 2007.

Adam Płachciak, *Tony'ego Blaira koncepcja socjalizmu etycznego*, [w:] *Annales. Etyka w życiu gospodarczym*, Łódź 2014, vol. 17, nr 2.

Katarzyna Sobolewska-Myślik, *Partie i systemy partyjne we współczesnym świecie*, Warszawa 2004.

Roman Tokarczyk, *Współczesne doktryny polityczne*, Kraków 2003.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Może być pomocne w przygotowaniu przez uczniów prezentacji lub jako inspiracja do dyskusji.